

ЖЫЙЫЛУУ

Ал жанында – бизнесни жүрютюуну женгиллендириу эм инвестициялагга ахшы онгла кырау

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Кокков** Инвестицияла эм предпринимательство жаны бла советни жыйылыуун бардырганды. Анга КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукланы Алий**, аны биринчи орунбасарлары **Муаед Кунижев** эм **Сергей Говоров**, ол бөлүмге министрле, банклары, жууаллы орта эм гитче бизнесни келечилери, жамауат адамла кыатышканды.

Анда бизнесни жүрютюуну женгиллендириу эм республикага инвестицияла келирча ахшы болумла кырау жаны бла «жол картаны» жашауда бардырыу сюзюлгенди.

Тындарылган амалланы юсондон КъМР-ни экономиканы айнытуу министри **Рахиланы Борис** сөлөшкөнди. Къабарты-Малкъарда тюрлю-тюрлю эркинликлени алырча жумушла женгиллендирилгенди, гитче эм орта предпринимательствону контролдорлук жаны бла тинтиулерини саны бек азга келтирилгенди.

Бизнес-омбудсмен **Юрий Афашижев** билдиргенди, 2021 жылны эсеплерине кёре республика бизнесге административ басынчаклыкты этиу жаны бла бек аз индекси болган Россейни

топ-30 регионуну санына киргенди, тизмени ахыргы жанындан 28-чи жерге кётюрюлөп. Республиканы оюучусу коммуникациялагга технология жаны бла кышуууну женгиллендирирча ишни кючлерге, документлени хазырлау эм кырал кадастр эсеплеуно толтурууну игилдендирге буюрганды.

Кенгешде белгиленгенди, «Экономиканы айнытуу эм инновациялы экономика» Къабарты-Малкъар Республиканы кырал программасына тийишлиликте МСП-ны субъектерине билеклик этиу жаны

бла иш магъаналы ызга саналганлай турлукду. 2021 жылда КъМР-ни Гартитялы фонду ёлчме битен да бирге 280 миллион сом чаклы болган 39 поручительство бергенди. Гартитялы фонду поручительлиги бла тохташдырган кредит келишимлени ёлчме миллион сомдан аслам болганды.

КъМР-ни микрокредитование фонду МСП-ны субъектерине эм кеслери иш кырап кюрөшкөргө (самозанятость) ёлчме битен да бирге 70 миллион сом болган 166 микрозайм бергенди.

Республикада 6 бизнес-инкубатор иштейди, алада 72 предприниматель орналынды эм 345 ишчи жер кыралыпды. Андан сора да, Жумушла тапдырыу жаны бла «Мени бизнесим» ара кыралганды, анда информация, консультация эм методика болушлук тапдырылады. 2021 жылда «Гитче эм орта предпринимательлик эм энчи предприниматель башламчылыклагга себеплик» миллет проектни бардырылууну хайырындан регионда МСП субъектлени эм кеслери иш кырап кюрөшкөргө саны кёбейгенди.

МСП-га себеплик этген бу эм башка амалла чекленуелени кезиулеринде заран тошкен гитче эм орта бизнесни тохташууна болушлукдула. Кыйын экономика болумга да кырамаганлай, республикада бизнесни «ауана тийреден» чыгарыу иш башланганды, аны эсеби – республиканы бюджетине келген энчи фэйдала кёбейгенди, урунууну рыногун тохташдырырга онг табылганды, аны пандемияга дери болумга кыйтарып. Экономикада бююннюг кыйынлыклагга да кырамаганлай, иш андан ары тамамланды.

Регионда эл мюлкге, туризмге, промышленностька, жумушла тапдырыу эм сатыу-алуу бөлүмлерге инвестицияла келирча магъаналы кыолайлык сакланады. Инвестицияла эм предпринимательство жаны бла советни келечилери МСП субъектлере мындан арысында да билеклик этиуну, Къабарты-Малкъарга инвестицияла келирча тийишли болумланы игилдендирча амалланы сюзюлгенди.

**КъМР-ни Башчысыны
бла Правительствосуну
пресс-службасы.**

Сюзюу

Тюзетиуле бузуклукъланы тохтатыугга бурулупдула

КъМР-ни Парламентини жай сессияны ахыр жыйылыуунда депутатла республиканы Административ бузуклукъланы кодексине тюзетиуленни сюзюп, законуну проектин эки окулууда кыбыл кёргенди.

Законну ангылатуу кесегинде айтылганыча, РФ-ни Административ бузуклукъланы кодексини 5.63-чю статьясында кырал эм муниципал жумушланы толтуруу ючюн жууаллы болган кыулукчула законланы бузган кезиуде жазалга тартылкылары тохташдырылады. Ол санда кеп функциялы араланы, кырал учреждениланы келечилерине да кыатылады ол жорук. Болсада республикада толтуруучу власть органланы, бюджеттен тышында фондланы, кырал эм муниципал учреждениланы аллай жууалпылыклары законлада белгиленгенди.

Республиканы прокурору **Николай Хабаров**нун айтканына кёре, 2020-2021 жыллада инсанланы иш-

сизлени тизмесине кышууну болжаллары сакланмаганлары, бу статус бир тюрлю сылтау болмай берилмегени, акыйбалык болмаган сабийлени ёсдорген юйорлеге төлеуле заманында этилмегенлери, 3-7-жыллык сабийлеге ай сайын берилген кырал себеплики алырга заякала заманында тинтилмегенлери, ахча толусунай төленмегени да ачыкканды.

Биринчи сабий тууганда республика саугалаган ахча заманында иелерине берилмегени уа төреге айланып кыалганын да чертгенди **Николай Хабаров**.

Прокуратура 34 миңден аслам инсанни социал эркинликтерин кыайтарганды. Алай жылы башындан бери бу жаны бла бузуклукла энтта этилгенди. Прокуратурага берилген 5,5 миң тарыгыудан 34 проценти сабийлери болган инсанлагга кырал ахчаны төлеу бла байламдыла. Ала РФ-ни баш прокуроруна да белги-

ли этилгенди эмда контролга алынгандыла, дегенди докладчы.

Надзор ведомствону башчысы билдиргенди, документ кырал эм муниципал жумушланы толтурууну игилдендирге, законлукну, инсанланы социал излемлерин саклаугга бурулупду. «Законопроект бу сферада бузуклукъланы азайтуугга себеплик этирикди», - деп, **Николай Хабаров** кыралны бир-бир субъектеринде быллай аманлыкла болдурган кыулукчулагга жууалпылык тохташдырылганын юлгоге келтиргенди.

Алай бла Административ бузуклукъланы кодексине кийрилген тюзетиулеге кёре, кырал эм муниципал жумушла ючюн жууалпы органланы келечилери борчларын тийишлисича толтурмай, инсанланы социал излемлерине бузуклукла этилсе, алагга тазир салынырыкты. Аны ёлчме 15 миң сомга жетеди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Кенгеш

Кыш сууукылада жунчумазча

Кеп болмай КъМР-ни Правительствосуну Председатели биринчи орунбасары **Муаед Кунижев**ни башчылыкы бла Кырулуш эмда жашуу журткоммунал мюлк министрствону ишчи комиссияны төрели кенгеше болганды.

Ол 2022-2023 жыллада республиканы организациалары кюз эм кыш сууукылагга хазырлануу кылай барганына жораланганды. Аны юсондон бизге ведомствонун пресс-службасындан билдиргенди.

Жыйылыуну ача, **Муаед Кунижев**, кыш сууукылагга алгадан хазырланууну магъаналыгынын белгилей, жумушланы болжалдан кеч кыалмай тамамларга тийишлисин чертгенди.

Быйыл 2022-2023 жыллада Жашуу журтланы фондуну эм социал магъаналы объектлени кыш сууукылагга хазырлау КъМР-ни Правительствосуну белгиленген планга кёре бир тюрлю чурумсуз барады.

Тийишли ишлеге 739,459 миллион сом бёлюнорюкду.

Сагъынылган планны чеклеринде макамланы бла сооружениланы ичлерине ремонт этилликди, юйлени ара жылуу берген системаларына, сууук эм исси суу барган бургыларына эм ток ызларына да кыраллыкты. Аны бла бирге башка жумушлагга да эс бурулукду.

Бююнлюкде республикада жылуу бла жалчыхтан комплекске оборудование бла инженер инфраструктура 60 процентте тозураганды. Бусагъатда алагга кыстау ремонт этедиле, сууну басымна төзмеген чиреген неда бузулган бургыларына жагыларына алышдыла.

Алай бла кеп фатарлы юйледе ишле 56,8 процентте тамамланганды. Ол санда жылуу берген селени – 34,8, котельнялары – 49,4 эм суу бургылары 54,8 процентине кыралганды.

Муниципал районла-

ны бла шахар округланы администрацияларыны башчылары, жашуу журтланы фондуну объектлери кыш кезиге хазыр болганларына быйыл биринчи сентябрьге КъМР-ни Кырулуш эмда жашуу журткоммунал мюлк министрствосуна паспортланы бериге керекдиле.

Жыйылыуну ахырында, Экология, технология эм атом надзор жаны бла федерал службаны Кавказда управлениасыны келечилери регионда теплоэнергетика комплексни кюз эм кыш сууукылагга хазырлыгын тинтирча, КъМР-ни кеп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этген регион оператору 2014-2043 жыллада кеп фатарлы юйлеге ремонт этиуге ахчаны толусунай жырча эм план бла быйылга белгиленген ишле болжалдан кеч кыалмай тамамларыча этерге кереклиси эсгертилгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Эл мюлк

Тирлик жыйыу кыстауду

Къабарты-Малкъарда жерчиликке урунганланы санына кышуула барады. Анга кёре сабанлада эм бахчалада да бай тирлик алынады. Бу кюнде мюлкде алга жеткен картофну, нанкыны, жемешлени кыдалып жыйдыла. Аны бла бирге кюзюк арпаны да оруп башлагандыла. Бусагъатда аны 2,4 миң тоннасы алынганды, картофдан да 12,5 миң тонна жыйылганды.

Районлада эл мюлк управлениаладан билдиргенлерине кёре, бусагъатда тахта кетегенден 10 миң тонна чаклы алынганды. Бусагъатда

асламысында баллини, шапталны эм нанкыны жыйып кюрөшкөргө. Бююннюг эсеплеге кёре, тирлики ёлчме 4,4 миң тоннага жетгенди.

Саулай алып айтханда, тирлик жыйуу графиктен кеч кыалмай, бир тюрлю тыйгычсыз барады.

Нашаланы жарашдырадыла

КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлеринче, республиканы уллу консерва предпритияларындан бири бахчаларында нашаны жыйып эм жарашдырып башлаганды. Белгиленген эсеплеге кёре, бююнлюкде сагъынылган

продукциядан 850 миң банка тузланганды.

Орта эсеп бла алып айтханда, регионда жыл сайын жемиден бла тахта кетген консерваланы 17-20 проценти нашага жетеди.

Былтыр консерва заводдан андан 52,6 миллион чаклы банка хазырлагандыла. Ол бурунну жылдан 40 процентте кепду.

Консерва предпритияла кеслерини бахчаларында ёсдорюлген битимлени хайырланадыла. Ол продукцияны игилигине да ышандырады. Аны бла бирге бусагъатда жашил кудорудан консервала да жарашдырыла турадыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Малар

«Каббалкгипс» предпритияны тирлтиуну амалларына кыраллады

КъМР-ни Башчысы **Казбек Кокков** Россейни айнытууну «ВЭБ.РФ» кырал корпорациясыны Жеринден тепдирилмеген ырыксы бла байламлы проектлени бардырыу эмда активле ишлеуно бёлюмюно таматасы **Александр Тарабрин** бла тубешиюну кезиуинде

сторла да эс бургандыла. Заводну жангыдан ишлетип башлауну регионну экономикасына кирик, кыралны кырулуш бёлюмюне да бек магъаналыды. Артыкда импортну алышындырыуну борчун толтурууда.

Предпритие 2002 жылда кирчик завод гипс

териалла чыгарыууга дери да битен ишлени кеси тамамлаган предпритие кыралганды. 2014 жылда аны иши тохтатылганды. Ары дери уа заводда штукатурканы, шпаклёвканы да тюрлю-тюрлювери, гипс клей, гипс таш, жанмаган гипс панельле эмда башка затла чыгарылгандыла.

Заводда бийик хайырлы оборудование эмда энчи техника бардыла. Ала битен ишлени автоматизацияланган амалла бла тамамларга онг беридиле. Производство да 6 баш бёлюмден кыраллады: гипс ташны карьеры, ташны ууатхан заводла, гипс изделияланы чыгарыуучу производствосу эмда темир жолу.

Производство майдандан узак бармай а тытыр эмда юзмез болган жерле тинтилгенди. Аланы хайырлануу ишни кенг халда бардырырга, чыгарылган продукцияны кеслери кыралганды.

**КъМР-ни Башчысыны
бла Правительствосуну
пресс-службасы.**

Оноу

Устазны даражасын кётюре

Россей Федерацияны Президенти **Владимир Путин**нун буйругуна тийишлиликте 2023 жыл «Педагогуну эмда юретиучюну жылы» деген белги бла озарыкты.

– Президентни 2023 жылны Педагогуну эмда юретиучюну жылына санарга оноун дагыда бир кере кыатлап, бу усталыкканы жамауат ичинде даражаларыны бийиклигини, аланы ишлерини магъанасыны юслеринден айтады. Ий-нанама, Педагогуну эмда юретиучюну жылында бардырыллык жумушла устаз усталыкканы даражасын кётюруге кыйматлы атлам болушларына, – деп билдиргенди РФ-ни Жарыккандырыу министри **Сергей Кравцов**.

Ол дагыда устаз усталыкканы кеслери жаны бла жангы бийикликке чыгар ючюн ведомство ишин тийишлисича бардырганын белгилегенди. Сёз ючюн, министрство «билим беруу жумушла» деген айтууну (ангылатууну) унамазга деген оюмну, эсепле бла байламлы кыагытланы азайтуу дегенча магъаналы законлу башламчылыклагга тутучулук этеди.

Андан сора да, хар специалистте да усталыкканы жаны бла эришуледе кесини хунерин, билимин да ачыкларча онг берилгенин ангылатханды.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

этилген келишимлеге эмда КъМР-ни Правительствосуну «ВЭБ.РФ» бла бирге ишлеуноне тийишлиликте премьер-министр **Мусукланы Алий** «Каббалкгипс» заводну производство майданларына кыраганды. КъМР-ни Правительствосуну ол предпритияны ишин тирлтиуну мадарларын излейди. Ол проекте инве-

изделияла чыгарыууга тюрлендирилгенде кыралганды. Аны бир жылга 20 миллион тоннага жууук гипс таш чыгарылган жери да барды. Ол кыралда бек уллуладан бириди. Тюрленуелени хайырындан гипс кызып алыудан башлап экология жаны бла таза кырулуш ма-

КъМР-ни 100-жыппыгына

2 бет

Уяналаны **Чомайны жашы Владимир Къабарты-Малкъарда ауур атлетиканы айнытууну башлаганланды. Ол 1941 жылда Къашхатауда белгили эмда хурметли адамларыбыздан бири, бир кезиуде Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Президиумуну Председатели болуп турган Уяналаны Батталны жашы Чомайны юйорюнде тууганды.**

Битену жашаууну кыйматы

Тин байыгыбыз

Тарыхны жолу юзюлмейди, алда кеп жумушла саклайдыла

«Малкъар халкыны 1944-1957 жыллада саясат репрессиялада жоюлганларына аталган мемориал» биз барыбыз да жыйылып, сюргонде ёлгенлерибизни эсгерген сыйлы жерибизди.

3 бет

Семинар

Керти шаргла бла жалгъан хапарланы ачыкларга

4 бет

Миллетлени ишлери эмда жамауат проекте жаны бла министрство, республиканы Культура министрствосу, «КБР-Медиа» эм Къабарты-малкъар кырал университет кырап, семинар болганды.

Ююрю тууган жерлерине кыйтхандан сора да, жашчык жараларын тохтатмаганды, аны кыой – бютюн кыаты бардырганды. Школну бошаганлай а, Къабарты-Малкъар кырал университетни зоотехния бѐлюмюне киреди. Алай жюреги уа жаланда спортха тартханды. Ол себепден Москвада кырал ара институтха кѐчеди. Анда уа аны бла бирге дунягъа белгили спортчула окъугъандыла – боксчу Борис Лагутин, бийикге секириуу бла атын айтдырган Валерий Брумел, самбодан дуняны чемпиону Николай Куликовский дагъыда башхала.

Октуугъа кѐп заманын кыратыргъа тышгенликге, Владимир жараланы кыаты бардырады. Аны усталыгына, кыарыуна да иги кесек кыошулады. 1960 жылда СССР-ни жаш тѐлюню арасында биринчилигинде ол 67,5 килограмм ауурлугу болган штанганы кѐтюрюп, чемпион болады. Ол жыл «Буревестник» спорт биригуиу Таллин шахарда бардырылган эришуулеринде тиреборьяда эки жолгъа 360 килограмм кѐтюредди. Ол а «Спортну устасы» деген аты алыр ючюн тохтатдырылган мардадан он килограммгъа кѐп эди.

Алай бла Уяналаны Владимир 1960 жылда «Спортну устасы» деген сыйлы аты Къабарты-Малкъарда биринчиледен бири болуп алганды. Бир ауукъ замандан а ол студентлени Тбилисде бардырылган битеусоюз оюнарлары чемпиону болады. Дагъыда Москва шахарны биринчилигинде хорлайды. Тѐртночю курсда уа «Ауур атлетлени кючлерин ѳсдюрюу амалла» деген курсовой иш жазады. Аны хазырай туруб а, олимпиадалы чемпионла Юрий Власовну бла Александр Куриновну жараула эт-

дириуну амалларын бла планларын хайырланады. Институтну бошагандан сора, Владимир аскерде кыулукъ этгенди. Дондагъы Ростовда спорт ротагъа тыошгенди. Анда да эришулеге Шимал-Кавказ аскер округну

мош майдалла алганды. Венада бла Хельсинкиде бардырылган халкъла аралы эришуледе анга жетген болмаганды. «Буревестник», «Спартак» эмда профсоюзланы битеусоюз спорт обществоларыны кѐп кере чем-

жарау этиуну кыаты бардырады. Аны алагъа салган кыыйны да бошуна кетмейди. Ол юйретгенле жетишимлери бла атларын айтдырадыла.

Факхмулу тренерни кыолунда юйренген ондан артык жаш

КъМР-ни 100-жылпыгына

Битеу жашаууну кыыйматы

Уяналаны Чомайны жашы Владимир Къабарты-Малкъарда ауур атлетиканы айнытыуу башлагъанданды. Ол 1941 жылда Къашхатауда белгили эмда хурметли адамларыбыздан бири, бир кезиуде Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Президиуму Председатели болуп турган Уяналаны Батталны жашы Чомайны юйорюнде тууганды. Жашчыкны спортха аны тукум кыарындашы, Кыргызыстанны бир ненча кере чемпиону Уяналаны Биязурканы жашы Владимир тартханды. Ауур атлетиканы бек биринчи упражненилары бла уа школну физкультурадан устасы шагъырей этгенди. Володя кеси да, юйде штанга жарашдырып, сау кюнню эрикмей-талмай кюрешгенди.

Уяналаны Владимир олимпиадалы чемпион Тамми Коно бла. 1961 ж.

атындан кыатышханды. Совет Союзу Саууланган кючлерини биринчилигинде 67,5 килограмм ауурлукъда чемпион болганды. Спортда болдурган жетишимлери ючюн 1964 жылда анга «Спортну сыйлы устасы» деген ат аталады.

Спорт жетишимлери кезиуонда Яна улу СССР-ни чемпионатларында эки кере да кю-

пиону эмда рекордсмени болганды.

1965 жылда тууган республикасына кыайтхандан сора, битеу жашаууну спорт бла байламлы этеди. Уруну жолун «Спартак» спорт мекам киргенди, ол санда республикалы спорт кыала, «Спартак» стадион эм башхалары. Аны кыолунда 200-ден артык адам ишленгенди. Мында

СССР-ни спорт устасыны мардаларын толтургандыла. Аланы араларында спортну халкъла аралы классдагы устасы, Совет Союзну чемпионатларыны эки кере кююмш призѐру, штанганы сѐрмеп кѐтюрюуде дуняны рекордсмени Алтууланы Азор, спортну халкъла аралы классдагы устасы, Орта Азияны оюнарлында хорлагъан, Къазахстанны кѐп кере чемпиону болган Ёденланы Суфиян, СССР-ни спорт усталары Владимир Жабалиев, Валерий Иванов, Россейни спорт усталары Владимир Горюшенко, Гумар Бекаров да болгандыла.

1974 жылда Уяналаны Владимирни жангы жууарлы кыулукъгъа – «Спартак» спорт обществону республикалы комитетини директоруна – саладыла. Аны боисуууна 12 спорт мекам киргенди, ол санда республикалы спорт кыала, «Спартак» стадион эм башхалары. Аны кыолунда 200-ден артык адам ишленгенди. Мында

да ол кыураучу хунерин аймаганды, спортну айнытыугъа кѐп кыыйн салады. Ол башчылык этген жылда кѐп магъаналы жумуш тамамланганды: стадионда уллу электрон табло орнатылганды, чабаргъа жангы жолла салынгандыла. «Спартакда» спортну он тюрлюсюнден СССР-ни чемпионатлары, женгил атлетикадан кырал кубогу ючюн даражалы эришууле, футбол командаланы араларында СССР-ни чемпионаты да бардырылгандыла.

1984 жылдан башлап пенсиягъа чыккынычы, Владимир Чомаевич Халкъны жашауу жумушларын жалчыхан министрствону физкультура-саулыкчу кючлеу комплексини директору болуп турганды. Аны республикада спортну айнытыугъа салган кыыйнына тийишли багъа да берилгенди – анга «Физкультураны бла спортну сыйлы кыулукъчусу» деген махтаулу ат аталганды. Ызы бла уа «Россейни сыйлы тренери» деген ат да кыошулады. Аны ауур атлетикадан биринчи категориялы халкъла аралы судьягъа да тийишли кѐредиле. Саугъалаула жаны бла миллет академия уа аны «Урунуу, намыс, махтау» деген орден бла белгилегенди.

ЮСОЮПЛАНЫ Галина.

Хурметлеу

Жигитлеге баш ургандыла, эсгертмеге гюлле салгандыла

Тюнене Нальчикде Афганистанда ѳлген интернационалист аскерчилени эсгертмесини кыатында митинг бардырылганды. Ол Аскер кызауатланы ветеранларыны кюнюне жораланганды. Ары КъМР-ни Правительствосуна бла Парламентини, министрстволаны бла ведомстволаны келечилери, Росгвардияны регионда бѐлюму, дин ахула, ДОСААФ-ны, МВД-ны, аскер комиссариатны келечилери, КъМР-ни ветеран организациларыны таматалары, жаш аскерчиле да кыатышхандыла.

Митингни Афган урушну, тюрлю-тюрлю аскер кызауатланы ветеранларыны союзуну таматасы, КъМР-ни Парламентини депутаты Тимур Тхагалегов ачханды. Ол бу датагъа алыкъа кырал даража берилмегенин, алай жылдан-жылгъа анга аслам эс бѐлюне баргъанын айтханды. «Биринчи кере аны юсюнден 2008 жылны ахырында айтылганды. 2009 жылда уа кыралыбызны жамауатчылары кеслерини шахарларында биринчи июльну ветеранланы кюнюча бардырыргъа келишгендиле. Биз аланы жигитликлерин унутмазгъа, аны келир тѐлюлеге да билдирирге борчлубуз», – дегенди ол.

Андан сора жыйылгандыла тюрлю-тюрлю кезиуде аскер кызуалада ѳлгенлени бир минут шох туруп эсгергендиле. Эсгеруиу митингге келгенлени арасында КъМР-де Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Зумакулланы Борис да болганды. «Кѐпле, антларына кертчилей кыалып, жанларын бергендиле. Бизни борчубуз а аны унутмазгъады. Бусагъатда да Донбассда аскерчилери-биз кеслерини борчларын толтурадыла. Жарсыугъа, аланы араларында ѳлгенге да бардыла. Аланы да эсгериге тийишлиди, – дегенди.

КъМР-ни Экономика эм жамауат кыоркыууслукчу советини секретары Казбек Татуев бу кюн аскер кызауатлагъа кыатышханланы бирикдиргенин чертгенди. «Бизни жерлешлерибиз жигитликлери, батырлыклары бла да атларын айтдыргъандыла. Сау кыалганлагъа мамырлыкны тежеиме, ѳлгенге уа ѳмюрледе эсибизде кыаллыкдыла», – деп кыошханды ол.

Дагъыда митингге кыошугъанланы санында республиканы урушну, урунуу, Саууланган кючлени, право нызамны саклаучу органланы ветеранларыны советини башчысы Мухамед Шихабахов бла КъМР-ни аскер комиссарны болушлукчусу Александр Казаков болгандыла. Дагъыда РФ-ни Афганистанны ветеранларыны союзуну атындан Росгвардияны КъМР-де Управленисыны келечилерини Ата Журтуу аллында кыыйны ючюн «Жигитлик эм кишилик» майдала бла Кетенчиланы Джамбулатны, Мурат Мешевни, Станислав Евсикову эм Мурат Махотловну саугъалагъандыла.

Митингни ахырында жыйылгандыла Афганистанда ѳлген интернационалист аскерчилени эсгертмесине гюлле салгандыла.

ДОДУЛАНЫ Мадина.
Суратланы автор алганды.

Башламчылыкъ

Биринчи архитекторла – уллу эм жарык муратла

Кѐп болмай Къабарты-Малкъар кырал университетде биринчи архитекторла диплома алгандыла. Аны вузну тарыхына кирлик уллу кыуанч ише санарчады.

техника эм промышленный дизайн компаниялада, кырулуш организациялада, регионал эм муниципал органлада эм башха жерледе да сурам боллугъун билдиргенди.

Кырал экзамен комиссияны келечилерине архитектура, кырулуш эм дизайн институтну преподавательлеринден сора да, бийик квалификациялы специалистле киредиле. Ол санда архитектураны кандидаты, ЮФУ-ну жашау журт эм жамауат архитектура кафедрасыны таматасы, кырал экзамен комиссияны председатели Виктор Молчанов, Россейни архитекторларыны республикада бѐлюмюню таматасы Юрий Логоватовский, «Каббалпроект» биригуиу архитектору Рустам Казанчев, «ИВС» организацианы баш архитектору Алим Дугулубов, ИАСИД-ни таматасы Толя Хежев эм башхала. Сынамлы архитекторла студентлени билимлерине эм

диплом ишлерине да уллу багъа бичгендиле. Диплом ишлени асламысы бизни республикагъа жараулу кыыйматлы проектле бла байламлы болгъанлары ючюн, аланы жашауда бардырырча мадар да этилликди.

– Выпускникледе чыгармачылыкъ жаны бла ишлерини энчилиги эм архитектура оюмларыны кѐплюгу да кыуандырады. Техника жанын алып айтханда, гитче кемчиликле да тюбегендиле. Болсада ол аман тюрлюлдо, кысыха заманда чынты уста болургъа онг жокъду, – деп кыошханды Виктор Молчанов.

Ахырында Толя Хежев айтылган алгъышлагъа кыошула, жаш архитекторлагъа жетишимли урунурларын эм чыгармачылыкъ планларын толтурургъа онг табарларын тежегенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

САУЛУКЪ САКЪЛАУ

Сабийни кѐз жарыгын кыайтаргандыла

Жашчык боюнунда, бетинде эм аууунда тамырларында бузукълугуу бла тууганды. Анга ахулары жаяк-бет хирургла, неврологла, нейрохирургла эм гематологла да багъарча мадар излегендиле. Кюнлени биринде анасы сабийни кѐзлеринден бирини ау баса тургъанын эслегенди. Аны специалистлеге кѐргюзгенлеринде, катаракта болгъанын айтхандыла эм бакъдырыргъа кереклисин эсгертгендиле.

Алай бла гитче саусузу Н.И. Пирогов атлы Россейни сабий клиника больницасына салгандыла. Ызы бла врачла, аны тынгылы тинтгенлеринден сора, тамырларыны патологиясыны хатасындан катаракта кѐзлерини экисин да бийлегенин билгендиле.

– Сабийге операция этмей болушуру амал болмасада, аны терк этип кыоргъа кыоркыуу эди. Ол себепден алгъа дарманла бла багъып, тамырларын

чѐкдюрюрге кюрешгенбиз. Гематология жаны бла терапия уа тамырлары кѐпмезча этгенди, – дейди РДКБ-ны офтальмология бѐлюмюню врач-офтальмологу Юлия Кузнецова.

Врачла биринчи операцияны жашчыкны мажыраак кѐрюнген сол кѐзюне этгендиле. Экинчи кѐзюне а артаракъда жарыргъа тыошгенди. Ауруу кюч алмазча этмей жарарык тюрлюл эди. Аны катарактасын кетергендиле эм витреозэктомия этилгенди. Андан сора гитче саусуз, кѐп да бармай, игиге айланып, юйюне жиберилгенди.

Юч айдан сора, аны специалистлеге кыаратыргъа керек боллукъду. Ала салган диагностика кѐре, жашчык кѐзлюкле неда линзала жюрютюрюкю. Аны бла бирге кыошакъ халда кѐзлерине бакъдырырча мадар да этилликди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Черек райондан

Жаш тѐлюню патриот ниетде юйретиуге алланып

Бу кюнледе Черек районну администрациясында тюбешуу болганды. Аны ишине район башчы Къулбайланы Алан, право нызамны саклаучу органланы келечилери, эллени иймамлары да кыатышхандыла. Анда сѐз муниципалитетни жеринде болган битеу дин объектлени эсепге алыуу эмда документлени законнга кѐре жарашдырыуу юсюнден барганды.

ден кери этиу айныуу амалларындан бири болганы чертилгенди. Терроризмге бла экстремизмге кыажуа кюреш кыыйматлы болур ючюн, власть органла бла дин кыулукъчула бирге ишлерге керекдиле, деген оюм айтылганды.

Сѐз бусагъатда Россейни Украинада бардырылган энчи аскер операциясыны юсюнден да барганды, жаш адамлагъа тюзон билдирип турууну, бу иште да власть органлары, дин кыулукъчулары бла жамауатны биригип ишлеулерини магъанасы уллу болганы да чертилгенди.

Тюбешуу иймамла да сѐлешгендиле эмда элдеринде иги жанына не тюрленуле болгандылары, кемчиликлени да юслеринден да юлгюле келтирип айтхандыла.

Ахырында уа жыйылгандыла быллай тюбешуулен терк-терк бардырыргъа кереклисин айттып, ала эплдеде жаш адамланы юйретиуге хайыр келтиргенлерине ышанганларын белгилегендиле, деп билдиргенди бизге Черек районну администрациясыны пресслужбасыны таматасы Бѐзюланы Залина.

ХОЛАЛАНЫ Марзият хазырлаганды.

Себеплик

Каспиялы чабакчыкыла – бизни череклерибизде

РусГидро компанияны адамлары бизни республикада череклеге 200 минг каспиялы ала чабакчык жибергендиле. Аны бла гидроэнергетикле суулада чабакчыкны кѐбейтуу программаларыны энтта да бир кесегин тындыргандыла.

Бу ишни компания тѐрели халда жыл сайын бардырады дерге боллукъду. Быйыл жаз башында окуна 450 чабакчык жиберилгенди череклеге. Жылны ахырына дери этиллик ишлени да кыошуп тергенде, ала чабакчыкыны саны бир миллион чаклы боллукъду. Ал жылда уа РусГидро Росрыболовствону

Шимал Кавказда бѐлюму бла бирге череклеге бла кѐлмеге юч миллион чабакчык жибергендиле. Бу жол да энергетикле оп ведомствону специалистлери бла оюнулашып, алай мадар этгендиле.

Чабакчыкыны энчи заводда бир жылны ѳсдюредиле. Ауурлуклары 13-20 граммгъа жетгенлей, суугъа жибередиле. Жерине уа энчи транспортта ташыйдыла. Кеслерин да сууукълукчу, башха излемлени саклап алай. Ала тунчугуп кыалмазча орунлада хауа да тийишлисина жетерге керекди.

Черекледе биоресурсланы саклауда, алагъа жа-

ландыла чабакчыкыла жиберуу бла чекленип кыалмадыла. Компанияда айтхандыларына кѐре, Тѐбен Черек ГЭС-лени кыуууна кирген станциялары хар бирини да жанында энчи жолукчула бардыла. Тѐбен жанындан жузюп келген чабакыла сууну огъары жанына ма ала бла чыгъадыла.

Былай ишни компания бѐлюмлери орналгъан башха регионлада да бардырады. Аны кезиуонде череклеге чабакчыкыла кыадр тюрлюлерини жибередиле. Ол санда эм багъалыла, Кызыл Китапха тыошгенге да бардыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

Тин байлыгыбыз

«Малкяр халкыны 1944-1957 жыллада саясат репрессиялада жоюлганларына аталган мемориал» биз барыбыз да жыйылып, сюрюнде ёлгенлерибизни эсгерген сыйлы жерибизди. 1989 жылда, биз кёчюрюлгенли 45 жыл болуп, халкыны излеми бла бююн бу мекам турган жерде белги таш салынып, ёлгенлерибизге дууа окулган эди. Андан арысында 8 мартда болуучу бушуу кюнубюзде, 28 мартда Жангыруу кюнубюзде да алайда жыйылабыз.

Къабарты-Малкярны биринчи Президенти Валерий Коков таулу халк сынаган азапны эсде къалдырырга деп, бу музейни ишленирин дурус кёргенди. Ол

Тарыхны жолу юзюлмейди, алда кёп жумушла сакълайдыла

оноуга малкяр халкыны «Алан» жамаут биригиюню ара советини келечилери генерал Беппайланы Суфиян бла Ахматланы Мусса, КъМР-ни Гравительствосуну ол заманлада председатели Чеченланы Хусейн, таулу жамаут биригиуде эм башха жашла да къатышхандыла. 1999 жылда, мемориал ишленип башлаганда, ма ол халкыны кыйгысынын кёрген жашла, поэти тууганына 140 жыл болганды, миллетибизни бети, эси да болган Мечиланы Кязимни обасын Къазахстандан бери кёчюрюгенди.

сайын жангырганлай турадыла, художниклени, скульпторланы кёрмючлери кзуралдыла, Кязимни, Къайсынын, Керимни, башха поэзлени окуллары, жангы китапланы презентациялары, торлю-торлю маъаналы тюбешуле барадыла. Ары жаш телю, школчула, бизни шахарга солурга келгенле, саулай республиканы жамауаты да журюйдю.

руучу эм законлу органларыны келечилеринден хапар айтадыла. 7 февральдан 15 майга дерю уа Мемориалда Нальчикни жержерли администрациясыны билим берюу департаменты бла бирге, 8-11 классланы окуучуларына аталып, «Сабилерибизни саулууклары эм кюркюусузулуклары ючюн» деген ат бла наркотиклеге къажар профилатика акцияла, 16 февральдан 12 апрельге дерю уа сабийле, ата-анала, дин кюлуукчула, тыюлюкню кюрюулаган органланы келечилери, спортчула, культурада ишленгенле бла бирге экстремизмге къажар юйретю ишле баргандыла. Аллаи юйретю жыйылыуаны Мемориалны ишчилери 35 окуучу учуреденинда бардыргандыла.

Мемориал 2002 жылда 8 мартда сюрюно кыйынылыгы бизге жетгенли 58 жыл болган кюн ачылганды. Ол халкыбызны келген жолун эсде сакълатхан, мекамны ишленгенде ыргызыла да айтыргыян кюн эди. Андан бери жыйырма жыл озганды.

Мемориалда Кязимни - 38, Къулийланы Къайсынын - 56, Отарланы Омарны - 34, Уллу Ата журт урушун ветеранларыны - 592, сюрюнден кыйтханланы 6364 документлери сакъланады. Залда экспозицияда турган материалланы саны 6099 болады. Анга кёре, 1944-1957 жыллада сюрюно сынаганланы тизмеси (59896 адам) эм DVD дискле бардыла.

Алгъаракъда мында «Заманла. Ишле. Адамла» деген аты бла илму-практика конференция да барганды. Жылны аллында «Бир киши унутулмаганды, бир зат да унутулмаганды» деген кёрмюч Афганстан къауыгъа къатышхандыла аталады. «Блокаданы гыржыны», «Ала биринчи жигитле эдиле» (Байсолтанланы Алим бла Умайиланы Мухажир), «Сталинградны кюрюулаган таулула», «Брест къаланы кюрюулаган таулула», «Уллу Ата журт урушда хорламга 77 жаш» деген кёрмючле, белгилли художник Курданланы Валерийни судат экспозициясы да кюралгандыла.

Къысха заманы ичинде Идрис кюрюлушну да битдирил, коллектив кзурап, музей фондланы жыйып (минден артык документ, башха зат!), экспозицияла этгенди. Аны ол иши жууапсыз къалмаганды - 2005 жылда Кюркюусулукну, кюрюулауу эм низамны проблемалары жаны бла Россей академия, ала жаш телюню ата журтну сюерге юйретгенлери ючюн, Мемориалны ишчилерин Михайло Ломоносовну ордени бла сауыгалаганды.

«Ишлерине кертичи адамла» деген кёрмюч КПСС-ни райкомларыны биринчи секретарлары болган таулуланы юслеринден айтады. «Малкярны тиширюу бети» деген экспозиция уа жигер таулу тиширюуланы, кёп сабийли аналаны къауумун бирлешдиреди. Дагыда Мемориалда «Мечиланы Кязимни жашуу жолу эм чыгармачылыгы», «Халк фольклорист» (этнограф, фольклорист, устаз, поэт Шахмырзаланы Саид), Къулийланы Къайсынынга «Мамырылык эм къууанч сизге, саула», «Сау бол бизни бла болганын ючюн» (Таукенланы Идрисге аталып), «Отарланы Омар - малкяр халк жырыны сакълауучу», «Малкярлыла Уллу Ата журт урушуну жылларында», «Малкярлыланы кийимлери эм халк усталыклары» деген кёрмючлеге къарарга болуукду. «Заманла. Ишле. Адамла» деген кёрмюч а пандемия бла кюрешде ал тизгинде турган медицина ишчилеге аталады.

Мемориалны энчи интернетсайты барды, аны Telegram-каналы музейни ишини юсюнден айтады. Торлю-торлю торленмеген эм болжаллы кёрмючлени кёрюзгенлей турады. Анга кёре, мында жылны аллында бери минден артык экскурсия бардырылганды. Устазла уа бери илму-методика болушлук излеп келедиле эм окуучуларны келтиредиле, аланы мында адабият жаны бла барган торлю-торлю зришмуге хазырлайдыла. Мемориалда сабий илму чыгармачылыкны арасы ишлейди.

2007 жылда августдан башлап, мемориалга Теммоланы Шахадат таматалык этеди.

«Бул болганла» деген кёрмюч да Къабарты-Малкярны 100-жыллыгына аталады. Ол сегиз стендден кзуралады. Алада суратла республиканы табийгатындан, аны тарыхындан, оноучу, толту-

Османланы Хыйсаны бла дюгерли жазуучу Энвер Хоховни юч тилде (орус, малкяр, дюгер) жазылган «Салам алейкум! Юйюзгозге да игилик!» деген китабыны, Мусукаланы Сакинаны «Кюннге учан турнала» деген назму жыйымдыгыны презентациялары болганды.

Тарых-этнография экспозицияла (революцияга дерю, андан сора, Уллу Ата журт урушну кезюу, сюрюно жылла, артка къайтыу, торлю-торлю жетишимле...) жыл

Тарыхны жолу юзюлмейди. Алда боллук ишлени саны кёпдо.

Тарыхны жолу юзюлмейди. Алда боллук ишлени саны кёпдо.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

КЪАДАР

Ташны тюрсюню бла нефтьни болганын билгенди

2005-жылы аллында Нальчикде Аэропорт къатында орналган бир фатарда отузунчу жыллада Совет Союзда белгилли геолог-нефтяник болуп ишленген Моллаланы Исмайлны жашы Жамал-Эдин бла тюбешме, атасыны юсюнден хапар сорурга. Ол заманда Жамал мында жашай эди, юй бийчеси бла, сагынылган юйюню он биринчи этажында. «Кюн сайын балконнга чыгып, эрттенликте таулагъа къарап, табийгатыны ариулугундан зауукчулук алып турама, сиз мында жаннет ичинде жашайсыз», - деп башлаган эди ушагын.

Болсада Исмайллы атасы Исхакъ юч жашына да светский жаны бла бийик билим алырга онг бергенди. Таусолтан, Новочеркасскде эл молк институтну бошап, агроном болуп ишленгенди, кандидат диссертациясын да кюрюулаганды. Арта ол хобустаны жангы сортун чыгарып, аны Ингулизде, Германияда эм Голландияда ёсдюрюп тургандыла.

Хаджи-Мурат Санкт-Петербургда университетни архитектура бёлюмюнде окуганды, Кировск шахарда архитектор болуп кёп жылланы урунганды.

Исмайл жашы Жамал-Эдин бла.

Ортада сюелген Моллаланы Исмайл.

Моллаланы Бызынгда дин ахлусу, билимли адамла болган-

гимназиясында билим алганды. Алай, Жамалны айтханына кёре, ал кезюуде ол окурга артык бек сыймей, кзуруда элге тартылганлай турганды. Къарт анасына асыры тансык болгандан, жаш, окууун да кююп, жаулай Холам-Бызын кёре геолог болуп тамамлап башлайды. Кёп кере геология жаны бла экспедициялага къатышды, хунерли, ишни эбин билген таулу жаш къысха заманы ичинде башха сагынылган управле-

ден Магометни Бакуга Азербайджанны халк молк управлениясына чакырадыла. Арта ол, Исмайлны «Азнефть» геология управленияга ишлерге кел деп, къагыты иеди. Урунуу жолун Исмайл, усталыгына кёре геолог болуп тамамлап башлайды. Кёп кере геология жаны бла экспедициялага къатышды, хунерли, ишни эбин билген таулу жаш къысха заманы ичинде башха сагынылган управле-

нианы таматасыны кзулууна дерю ёседи. Ол кезюуде Бакуда Молла улу Совет Союзну нефть эм газ промышленности министрствосуну баш геолог Иван Михайлович Губкин бла кёп кере тюбешгенди, шухулукъ журютгенди. Шёндю Губкинни атын Москвада битеу Россейге белгилли нефть эм газ жаны бла бийик билим берген къырал университет журютеди.

Иван Михайлович Молла улуны бийик билимли уста специалист болганы ючюн анга даража берип турганды. Ол нефтьни болган жерин ташны тюрсюню бла ачыкылаган аламат геолог эди. Губкин «Учения нефти» деген китабында былай жазады: «Каспийде нефтьни чыкыган белгиси хар жерде барды, аны ызы уа узакъга, Урал таулагъа кетеди». Анда Иван Михайлович дагыда Моллаланы Исмайлны хайырындан Бакуда нефть болган эм уллу Путинскы (Пути) деген жер ачыкыланганын жазады. Андан чык-

гъан нефть Уллу Ата журт урушну кезююнде битеу кырлагъа 75 процент отлукну берип турганды. Молла улуну Азербайджанны нефть бёлюмю айнытырга уллу къошумчулукъ этгенни ангылай, Губкин ара шахардан Бакуга къагыты иеди. Анга кёре, Исмайл Куйбышев шахарны нефть чыгаруу управлениясыны таматасы болуп ишлерге ары барырга керек эди. Исмайл юйюрюн жыйып, жолга тебиреп турганлай, аны танг атхынчы ич ишле органланы келечилери келип, алып кетгенди. Жарсыуга, не сылтау бла тухтанлары белгисиз болмай къалганды. Ол кунден сора Исмайлны киши кёрмегенди...

Жамалны эсгерюулерине кёре, бююнлюкде Азербайджанны нефть чыгарган бир жери «Моллаевское» деген аты болган нефть чыгаруу бёлюмю айнытырга белгилли хайырындан Бакуда нефть болган эм уллу Путинскы (Пути) деген жер ачыкыланганын жазады. Андан чык-

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.

«Студентлерибиз къайры ишлерге киредиле, къаллай жетишимле болдурадыла — бары да туурамгадыла»

Аппайланы Къасымны къызы Фатима Булунгуда тууганды. Школну бошаганлай, педагогика училищеде окуганды. Ол аны 1979 жылда бошаганды. Окуучу юню таматарлары адемли студентлерин училищеде лаборант этип къойгандыла. Андан арысында Фатима, ишден айырылмай, Къабарты-Малкяр къырал университетни биология эмда филология факультетлерин тауусханды.

Билим берюу

2002 жылда «Къарачай-малкяр тилде генетика жаны бла жууук омонимле» деген темага кандидат диссертациясын кюрюулаганды. Бююн ол педагогика колледжде малкяр тилден бла литературадан устазды. Ол кёп сыйлы, даражалы сауыгалага тийишли болганды. Фатима бизни къонагыбызды, аны бла сейир ушакъ бардырганды.

Малкяр тилден бла ана тилден 1-4 класслага Къонакъланы Люба бла бирге югюлю окуу программала жазганды. Алай программа «Малкяр тилге юйренибиз» деген предметге (5-9 класслага) да жазганды. 8-чи классны «Малкяр тил» дерслигини соавторума.

Фатима, жашуу жолунгу усталыкы бла байламлы этерге не зат келлендиргенди сени?

Устаз юйрөдө ёсгенме. Атам, Аппайланы Юсюню жашы Къасым, физика бла математикадан устаз эди, завуч, директор болуп да турганды школда, анам а, Барзаланы Суфиянны къызы Вера, башланган классланы сабийлерин окутханды. Мен да ол бёлюмде окугандым.

Ана тилни окутууда бююн иш къалай барады?

Ишде кыйын, тынч да болады. Студентле бирча билим бла келмейдиле колледжде.

Сора школда устаз къалай ишленгени алаңы юслеринде кёрюнюп турады?

Кёрюнеди, нек дегенде бир школладан ана тилин сыйген, аны терен билген окуучула киредиле бизге, башхаладан а бек къырысуз, малкяр тилин билмеген, аны багъаламаган окуучула. Мен биринчи дерсе къайсы студентибиз къайсы школну бошап келгенин сурауучума.

Сени кюлуунда окуп кетгенден сора, ала бла байламлыкъ журютемысе?

Жюрютмей а! Ким къайры ишлерге кирди, къаллай жетишимле этди — бары да кёз юсюмдеди. Бир иги студенттерим, иш тапмай, тюкенледде сюелселе, кафеде ишлеселе, жюрюгим бек къыйналады. Арта ала школга бармайдыла. Барсала уа, иги хайыр келтирилк эдиле деп, ол затха бек жарсыйма. Бир иги сабийле кеси жерлерин таппай къаладыла.

Сени оюмунга кёре, ана тиллерин сюемидиле жаш адамла?

Кёбюсю сюедиле, айтханынгы ангыларга излейдиле, школда алмагъар билимлерин бизде толтурургъа кирешедиле.

Фатима, сен бир къауум илму иш жазгана, окуучу китапланы да авторса. Аны юсюнден да айтсанг эди.

Бу торлю окуучу китапла малкяр тилин кесгин, иги билмеген

малкяр тилден бла ана тилден 1-4 класслага Къонакъланы Люба бла бирге югюлю окуу программала жазганды. Алай программа «Малкяр тилге юйренибиз» деген предметге (5-9 класслага) да жазганды. 8-чи классны «Малкяр тил» дерслигини соавторума. Республиканы «Модернизация учебной книги на национальных языках на 2007-2011 годы» деген целевой программасына кёре, «Малкяр тилге юйренибиз» («Изучаем балкарский язык») деп, малкяр тилин кесгин бил-

окуучулага деп жазылгандыла. Дерсликке бла байламлы, ару болсунла, устазладан кёп ару сёз да эшитсе, нек дегенде бу китаплага дерю тилин иги билмеген сабийлеге жораланып бир торлю бир китап басмаланмаганды. Аны бла байламлы окуучула, устазла да бек къыйнала эдиле. «Малкяр тилге юйренибиз» деген китапта усталаны ишлерин тынчыракъ этерге, окуучулага малкяр тилге юйренирге болушуркдула деп ышанбады.

Бу окуучулы башлангырга, китапла басмадан чыгарыкдыла. Жангы китапла бла да, аланы электрон торюлерин бла да, окуучулага кеслерин сынарга деп жарашдырылган «Дерсликке къошакъ материалла» бла да окуучуланы, усталаны да хайырлангырга онгарлы болуукду.

Быйыл педагогика колледжде къаллай усталыкыга окурга киррге болуукду? Не жангылыкъ барды? Бююнлюкде бизни колледжде алты усталык барды: «Право и организация социального обеспечения», «Туризм», «Дошкольное образование», «Преподвание в начальных классах», «Специальное дошкольное образование», «Коррекционная педагогика в начальном образовании», «Физическая культура».

Эсгертирге сюеме: «Туризмге» бла «Коррекционная педагогика» усталыкыла жаланд 9-чу классны бошаганла, «Специальное дошкольное образование» уа жаланда 11-чи классны бошаганла алынырыкдыла. Къалгъан усталыкыла, 9-чу классдан сора да, 11-чи классдан сора да киррге болуукду.

Жангы студентлени ашыгып сакътаймыса? Сау, ол а алайды. Жюрюгим къууансын аладан, тухтан ишинден да, Фатима.

Ушакны КЕРТИЛАННЫ Сакинат бардырганды.

